

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

Навчально - науковий інститут бізнесу і менеджменту

Кафедра організації виробництва, бізнесу та менеджменту

БОРВУЛЬ Юлія Сергіївна

УДК 338.432

**Реферат
кваліфікаційної (магістерської) роботи**

**УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ
ЕФЕКТИВНІСТЮ ВИРОБНИЦТВА ТА
ЗБУТУ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА В
АГРАРНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ**

*спеціальності 073 «Менеджмент»
(освітньо-професійна програма «Менеджмент і адміністрування»)*

Харків – 2019

Кваліфікаційна (магістерська) робота є рукописом.

Робота виконана в Харківському національному технічному університеті сільського господарства імені Петра Василенка Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник:

Артеменко Олександра
Олексіївна,
Харківський національний
технічний університет
сільського господарства імені
Петра Василенка,
кандидат економічних наук,
доцент.

Захист відбудеться на засіданні екзаменаційної комісії у ХНТУСГ за адресою: 61002, м. Харків, вул. Алчевських, 44, ауд. 105

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ

Актуальність теми.. У процесі реформування економіки України при адаптації до ринкової системи господарювання суттєво підвищилась актуальність проблем, пов'язаних із забезпеченням ефективного регулювання збуту продукції. Значущість проблеми зростає внаслідок виявлення позитивних тенденцій розвитку машинобудівного виробництва, зокрема, збільшення його обсягу та зміни ролі збутової політики в загальній системі управління підприємствами даної галузі. Це спонукає дослідників шукати напрями, форми та інструменти організаційно-економічного механізму регулювання збуту продукції, які сприятимуть стабілізації позитивних тенденцій розвитку вітчизняного машинобудування та відповідатимуть цілям реформування економіки.

Проблема регулювання збуту продукції на рівні галузі і підприємств розглядалася науковцями здебільшого відокремлено від питання підвищення ефективності організації виробництва, тому їх взаємозв'язок потребує поглибленого вивчення і аналізу. Слід також зазначити, що не дивлячись на наявність наукових робіт з окресленої тематики, їх високу наукову і практичну цінність, існує потреба в системному і комплексному дослідженні організаційно-економічного механізму регулювання збуту продукції, недосконалість якого є першопричиною багатьох сучасних негараздів у галузі.

Мета і завдання дослідження. Метою дипломної роботи є розробка теоретико-методологічних засад та методичних рекомендацій щодо вдосконалення механізму регулювання збуту продукції.

Досягнення поставленої мети обумовило необхідність вирішення наступних завдань:

- узагальнення теоретичних основ організації виробничо-збутової діяльності підприємств у ринковій системі та визначення особливостей у галузі рослинництва;
- оцінка тенденцій розвитку рослинництва на державному та регіональному рівнях;
- визначення основних етапів стратегічного планування процесу збуту продукції;
- удосконалення методичних підходів до аналізу факторів, що впливають на збут готової продукції;
- узагальнення методів прогнозування збуту, використання яких доцільне для оцінки обсягів реалізації на певному рівні національного господарства;
- розробка методики оцінки показників ефективності й результативності процесу регулювання виробничо-збутової діяльності .

Об'єктом дослідження удосконалення управління ефективністю виробництва та збуту продукції рослинництва, також підвищення її урожайності та удосконалення технології виробництва рослинництва.

Предметом дослідження виступає сукупність теоретичних, методологічних та практичних проблем організаційного, інформаційного, методичного забезпечення збутової діяльності.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань у процесі дипломного дослідження було використано загальнонаукові та прикладні методи: комплексний – для розробки механізму регулювання збуту продукції; аналізу і синтезу – для деталізації об'єкта, дослідження та вивчення його функціональних і структурних складових; системний – для визначення системи факторів впливу на збут рослинної продукції; порівняння – для зіставлення фактичних даних звітної року з даними за попередні роки; статистичний аналіз – для вивчення, групування, порівняння та оцінки фактичних

даних про результати господарської діяльності підприємства ; графічний метод – для наочного зображення результатів дослідження.

Серед специфічних методів використовувалися економіко-математичні методи, зокрема: метод декомпозиції часового ряду - для розрахунків прогнозованих значень складових часового ряду продаж рослинної продукції; метод математичного (лінійного) прогнозування – для вирішення задачі максимізації маржинального доходу при удосконаленні виробничо-збутової стратегії підприємства; метод експертних оцінок і сіткового планування – для розрахунків критеріїв “збутового циклу” продукції.

Методологічною основою диплому є наукові розробки вітчизняних і зарубіжних вчених з проблем регулювання збуту промислової продукції. Інформаційна база роботи формувалась на підставі законів та нормативних актів України з економічних питань, періодичних видань з проблем, що досліджувались, первинної звітної документації сільськогосподарського підприємства, даних Державного комітету статистики України.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні удосконалення управління ефективністю виробництва та збуту продукції в галузі рослинництва. А саме:

- запропоновані підходи щодо удосконалення управління ефективністю виробництва та збуту продукції аграрного підприємства при вирощуванні продукції рослинництва

- запропоновані підходи для здійснення виробництва продукції рослинництва що є більш раціональними

- розроблено заходи, спрямовані на удосконалення управління ефективністю виробництва та збуту продукції.

Практичне значення одержаних результатів.

Сформульовані та обґрунтовані в дипломній роботі, висновки і рекомендації мають практичне значення, оскільки створюють підґрунтя для удосконалення механізму регулювання процесу збуту продукції галузі рослинництва України. Вони формують необхідну методологічну основу для реалізації ефективної політики регулювання збуту продукції у різних галузях національного господарства.

Результати дипломної роботи, що стосуються оцінки показників результативності і ефективності процесу регулювання виробничо-збутової діяльності, використані надосліджуваному підприємстві. Особливе значення мають методичні підходи, засновані на використанні економіко-математичних методів прогнозування цього процесу. Впровадження запропонованих методів, як підтверджує експериментальна перевірка, дає підприємствам підстави розширити ринки збуту, зменшити виробничі витрати, досягти підвищення рівня прибутку та рентабельності.

Апробація результатів дослідження. Результати досліджень є основою для формування напрямків управління конкурентоспроможністю продукції аграрного підприємства. Результати досліджень опубліковані у Віснику студентського наукового товариства навчально-наукового інституту бізнесу і менеджменту ХНТУСГ в 2019 році, та в матеріалах III всеукраїнської науково-практичної конференції «Публічне управління та адміністрування у процесах економічних реформ» 19 листопада 2019 р. Херсон: «Херсонський державний аграрний університет»

Структура та обсяг роботи. Дипломна магістерська робота складається з вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій. Загальний обсяг складає 98 сторінок, з них

додатків – 9 сторінок, з викладенням 19 таблиць та 4
рисуноків і 62 літературних джерел.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ

У першому розділі « Теоретико-методичні основи управління виробництвом та збутом сільськогосподарської продукції аграрним підприємством в умовах трансформації економіки, переходу від планово-адміністративних до ринкових відносин» розглянуто: аграрна реформа як сукупність науково обґрунтованих засад зміни парадигми управління аграрним сектором економіки України, економічна сутність та зміст управління ресурсним потенціалом аграрного підприємства, оцінювання результатів ефективності менеджменту виробничою та збутовою діяльністю аграрного підприємства.

У другому розділі «Аналіз результатів управління ресурсним потенціалом аграрного сектора економіки Харківської області в процесі виробництва і збуту сільськогосподарської продукції.» розглянуто: дослідження ресурсного потенціалу аграрного сектора Харківської області, економічні результати ефективності використання ресурсного потенціалу виробництва і збуту сільськогосподарської продукції аграрних підприємств Харківської області аналіз рівня, структури і динаміки собівартості виробництва продукції.

У третьому розділі «Вдосконалення організаційно-економічних шляхів розвитку системи управління аграрним підприємством для підвищення ефективності виробництва і збуту продукції.» розглянуто: розробка стратегії використання та розвитку ефективності управління виробництвом та збутом продукції сільськогосподарського підприємства, розвиток ефективних організаційних форм господарювання в аграрному секторі економіки, вдосконалення управління складовими ресурсного потенціалу аграрного підприємства.

ВИСНОВКИ

1. Проведений аналіз дозволяє формувати висновки відносно того, що перетворення в аграрному секторі економіки обумовили старт та хід організаційних трансформацій як в структурі виробництва, збуту, так і в системі управління аграрними підприємствами. При цьому основними результатами трансформацій стали: земельна реформа, розвиток організаційних форм, заснованих на приватній власності; поширення індивідуалізації виробництва продукції в сільському господарстві, становлення ринкової інфраструктури виробництва та збуту сільськогосподарської продукції.

2. Під час виконання даної роботи на досліджуваному підприємстві результативність діяльності в основному залежить від побудови системи управління організацією направленої на виконання поставлених цілей засновників. Раціонально сформований управлінський апарат сприяє виробництву якісної продукції, збільшенню її вартості, організації ефективного збуту і отримання максимального прибутку від виробничої діяльності аграрного підприємства.

Ефективне, раціональне використання такого ресурсного потенціалу як земля - це стійке підґрунтя сталого розвитку, є первинним фактором виробництва в структурі ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств і займає найбільшу питому вагу.

3. За результатами проведених розрахунків ми можемо дати оцінку сучасного стану виробництва рослинництва з 2016 – 2018 роки, за рахунок соняшника, у 2016 році показник питомої ваги — 34,7%, у 2017 році — 44,9%, у 2018 році — 31,6%. Найбільш дохідний рік виявився 2017 рік, його дохід — 58027 тис. грн за рахунок

рослинництва — 40320 тис. грн, найбільша частка доходу припадає на продукцію соняшника — 26028,5 тис. грн.

4. Показник норми прибутку дає можливість визначити ефективність використання всього авансового капіталу, ступінь його прибутковості. Чим вища норма прибутку підприємства, тим ефективніше використовується авансований капітал. Найбільший показник норми прибутку у 2017 році — 44,1 %, із-за максимально отриманого прибутку за досліджувані роки і це є позитивним явищем. Норма прибутку при фактичній сумі прибутку другого року і фактичній сумі основних виробничих і оборотних засобів звітного року є вище середнього показника — 32,5%, це є позитивною ознакою.

5. Одним з найважливіших завдань аналізу виробництва рослинництва є підрахунок резервів збільшення обсягів її виробництва. Проаналізувавши показники реалізації можна зробити висновок, що по всій продукції підприємства існує резерв зниження собівартості, що дозволить суттєво збільшити розмір валового прибутку, найбільший показник у соняшника — 11706,8 тис. грн.

6. Для удосконалення узагальненої класифікації факторів впливу на збут продукції системно обґрунтовані її складові: ступінь керованості; ступінь впливу на покупця; спосіб досягнення; призначення; територіальна належність; рівень стабільності; стратегічна визначеність. Запропонована класифікація дозволяє ґрунтовніше визначити систему факторів відповідно до умов конкретного суб'єкту національного господарства, що є підставою для його ефективного розвитку.

7. Одним з напрямків підвищення ефективності виробництва, що пов'язаний зі зниженням собівартості, є виявлення резервів, необхідних для цього: це скорочення витрат сировини і робочого часу, ліквідація простоїв, боротьба з нераціональним використанням сировини і

матеріалів. В умовах ринкової економіки величина резервів і скорочення витрат всіх видів ресурсів залежить не тільки від об'єму виробництва, а і від коливання цін на сировину, можливості швидкого її придбання і т. ін.

Незважаючи на багатоплановість можливих шляхів економії матеріальних ресурсів, можна виділити такі головні її напрямки:

- раціональне використання сировини, матеріалів, палива, електроенергії;
- скорочення відходів і збитків;
- ліквідація браку;
- впровадження нових видів, більш економічних матеріалів і замінювачів;
- комплексне використання сировини і матеріалів та ін.

8. Центральним етапом механізму регулювання збуту продукції виступає прогнозування обсягів реалізації. У роботі запропоновано комплексний підхід до дослідження збуту продукції на підставі моделей, які оцінюють і прогнозують величину коливань обсягів продаж під впливом економічних циклів, сезонності, неконтрольованих процесів, а також основних ринкових факторів на продукцію. Результати такого прогнозу є основою формування оптимальної виробничо-збутової стратегії і прийняття обґрунтованих управлінських рішень стосовно удосконалення процесу регулювання збуту продукції.

9. Не менш важливим напрямком підвищення ефективності виробництва є забезпечення зростання продуктивності праці. Головним напрямком вирішення цієї задачі є:

- інтенсифікація виробництва;
- технічне переозброєння підприємств;
- впровадження більш сучасної техніки і технології;

- докорінне підвищення якості продукції;
- покращення організації виробництва і праці за рахунок покращення матеріально-технічного забезпечення;
- покращення культури виробництва;

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ

1. Ворвуль Ю. С. Стратегічні напрямки підвищення ефективності виробництва зерна в Україні / . Ворвуль Ю. С.// Вісник студентського наукового товариства навчально-наукового інституту бізнесу і менеджменту Харківського національного технічного університету сільського господарства : збірник наукових праць. – Харків: ХНТУСГ, 2019 – Вип. 1 – с.17-20

2. Ворвуль Ю. С. Методи покращення механізмів управління виробничою та економічною складовою в підприємствах АПК. / Ворвуль Ю. С.// III Всеукраїнська науково-практична конференція «Публічне управління та адміністрування у процесах економічних реформ» 19 листопада 2019 р. Херсон: «Херсонський державний аграрний університет»

АНОТАЦІЯ

Ворвуть Ю. С. «Удосконалення управління ефективністю виробництва та збуту продукції рослинництва в аграрному підприємстві»

В дипломній магістерській роботі досліджено теоретико-методичні та прикладні аспекти вдосконалення та оптимізації виробничо-збутової діяльності підприємства аграрної галузі. Запропоновано новий підхід до формування ефективного механізму регулювання збуту продукції, в основу якого покладено застосування комплексної системи управління підприємством. Надано пропозиції щодо перспектив розвитку та шляхів підвищення конкурентоспроможності підприємства при вирощуванні продукції рослинництва.

Ключові слова: управління, виробництво, ефективність, прибуток, ефективність менеджменту, собівартість виробництва.

SUMMARY

Vorvul Y. S. «Improvement of management of plant production and sales management in agricultural enterprise»

In the diploma master's degree the theoretical and methodological and applied aspects of improvement and optimization of production and marketing activity of the enterprise of agrarian branch are investigated. A new approach to the formation of an effective mechanism for regulating the sale of products, based on the application of a comprehensive enterprise management system, is proposed. Suggestions are given on the prospects of development and ways of increasing the competitiveness of the enterprise when growing crop production.

Keywords: management, production, efficiency, profit,
management efficiency, production cost.

Комп'ютерний набір і верстка
Ю. С. Ворвуль

Підп. до друку __. __. 2019. Формат 60x84 1/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Друк
офсетний.
Ум. друк. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 0,9. Тираж 10 прим.
Замовлення № __

Надруковано в КП «Міська друкарня»
61002, м. Харків, вул. Алчевських, 44
Свідоцтво про державну реєстрацію:
серія ДК № 3613 від 29.10.2009р.